

Nr 165.

Ankom till riksdagens kansli den 1 juni 1945 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående statens kreditgivning till utlandet m. m.

(3:e avd.)

I propositionen nr 139 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 23 februari 1945, föreslagit riksdagen *dels* att besluta, att för redovisning av statens kreditgivning till utlandet skall från och med den 1 juli 1945 upprättas en särskild kapitalfond, benämnd Fonden för kreditgivning till utlandet, med den utformning och avgränsning som av chefen för finansdepartementet angivits, *dels* att bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter om överföring till denna fond av nu i annan ordning redovisad kreditgivning till utlandet, *dels* att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa, under sjunde huvudtiteln till Bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete ett reservationsanslag av 70 000 000 kronor, och under fonden för förslag till statsverket följande investeringsanslag, nämligen till Ytterligare reglering av viss kreditgivning 40 000 000 kronor, Kreditgivning till utlandet för vissa löpande utgifter i Sverige 100 000 000 kronor och Bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete 500 000 000 kronor, *dels* slutligen att till Förslag för övertagande av vissa valutor från riksbanken för budgetåret 1945/46 under fonden för kreditgivning till utlandet anvisa ett investeringsanslag av 250 000 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 295, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 27 april 1945, föreslagit riksdagen att, med ändring av vad i propositionen nr 139 föreslagits, till Bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 under fonden för förslag till statsverket anvisa ett investeringsanslag av 950 000 000 kronor.

Propositionen nr 139.

I ovan berörda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 23 februari 1945 lämnas först en översikt över *statens nuvarande kreditgivning till utlandet m. m.* Den därpå följande framställningen behandlar *återuppbyggnadsmedlens utnyttjande, finanstekniska frågor, utrymmet för svensk kreditgivning till utlandet samt riktlinjer för den fortsatta politiken.*

Återuppbyggnadsmedlens utnyttjande. För beredning av frågor rörande svenskt deltagande i det internationella återuppbyggnadsarbetet tillsatte Kungl. Maj:t genom beslut den 10 mars 1944 två särskilda organ, nämligen *statens återuppbyggnadsnämnd* och *svenska kommittén för internationell hjälpverksamhet*.

Statens återuppbyggnadsnämnd har till uppgift att planlägga och centralt handha de olika ärendena rörande svensk statlig medverkan i återuppbyggnadsverksamheten. Då denna medverkan är avsedd att i främsta rummet grundas på leveranser av varor och tjänster från Sverige, har nämnden särskilt haft att handlägga ärenden rörande export för återuppbyggnadsändamål.

Grundvalen för nämndens verksamhet utgöres närmast av de kreditavtal, som slutits med främmande stater och i vilka regelmässigt stipulerats, att inköp eller beställningar av varor för resp. länders räkning endast få ske efter särskilda, av svenska regeringen därtill lämnade medgivanden. Ett dylikt förfarande är nödvändigt med hänsyn såväl till våra på vissa områden starkt begränsade resurser, när det gäller att bistå de av kriget härjade länderna, som till angelägenheten av att en avvägning beträffande omfattningen av leveranserna till olika länder kommer till stånd.

Svenska kommittén för internationell hjälpverksamhet skall leda och samordna samt, i mån av behov, stödja sådana humanitära åtgärder till hjälp åt av kriget berörda länder, som vidtagas av olika på området verkamma sammanslutningar eller eljest på enskilt initiativ. Den skall även i övrigt verka för tillgodoseende av utom landet föreliggande behov av stöd i humanitärt avseende.

Finanstekniska frågor. Under rubriken finanstekniska frågor framhålles till en början i statsrådsprotokollet, att man har att räkna med tre olika huvudtyper för kreditgivning, nämligen utställande av statsgarantier för enskild kreditgivning i samband med export, den direkta statskrediten och krediter, som exemplifieras av inköp av det främmande landets valuta, ehuru denna — om än under normala förhållanden användbar för importinköp utan lokal begränsning — icke för tillfället kan fritt omväxlas i andra valutor och alltså icke bildar en valutareserv i vanlig mening. Efter en närmare redogörelse för de nämnda tre huvudtyperna, av vilka varianter givetvis förekomma, anför departementschefen följande.

När de direkta statskrediterna till utlandet erhållit den nuvarande omfattningen synes det önskvärt att de redovisas under en särskild fond som tillåter en överblick över läget och ger en budgettekniskt klar bild även av avskrivningsbehov och medelsanvisningar. En sådan särredovisning av ifrågavarande krediter skulle också utgöra ett första steg till en i och för sig angelägen reglering av fonden för förslag till statsverket, till vilken under krigsåren kommit att hänföras omfattande investeringar av mycket skilda slag. Om särredovisningen genomföres och en särskild fond sålunda upplägges, uppkommer emellertid frågan om fondens avgränsning. Det torde visserligen vara klart att till fonden bör hänföras all statlig kreditgivning till utlandet som under normala förhållanden skall regleras över budgeten — och detta oavsett kreditens ändamål — men det kan övervägas att till redo-

visning över fonden upptaga även sådana riksbankens valutaköp som icke kunna anses innefatta tillskott till valutareserven. Om så skulle bli fallet, måste på kapitalbudgeten anvisas ett investeringsanslag för inköp från banken av ifrågavarande valutor. Utan att härigenom skapas några administrativa svårigheter och utan organisatoriska nybildningar skulle man på så sätt realisera några av de väsentliga syftena med de tidigare berörda särskilda valutafonderna i utlandet, nämligen att ge riksbanken ett underlag för marknadsoperationer i syfte att motväga exportkreditgivningens monetära verkningar samt att erhålla en specialreglering av förluster och vinster på denna särskilda del av handeln med valutor. Anordningen, som även skulle medföra, att man under ifrågavarande fond skulle erhålla en redovisning av all verklig statskredit till utlandet, synes mig lämpligen böra genomföras. Överskommelser torde få träffas med fullmäktige i riksbanken angående den omfattning i vilken valutor böra redovisas å fonden och de former i vilka en överföring skall ske. För valutorna torde ett särskilt konto under fonden böra uppläggas.

Inrättandet av en dylik fond för kreditgivningen till utlandet inom ramen för nuvarande budgetuppställning medför krav på att fonden i fråga om redovisning av överskott och förluster m. m. skall behandlas på samma sätt som övriga kapitalfonder. Sålunda bör för fondens överskott en särskild inkomsttitel upptagas på riksstatens inkomstsida. Denna inkomsttitel bör tillföras ett belopp som ger full förräntning av det i fonden investerade kapitalet. Med hänsyn till den speciella arten av verksamheten torde förräntningsprocenten för investeringar i fonden böra fastställas efter särskilda grunder; för de egentliga krediterna ifrågakommer närmast räntan för ny statlig upplåning på lång sikt, för valutorna räntan för medellång upplåning. I den mån ränteinkomsterna från de utlämnade krediterna icke sammanlagt uppgå till ett med den sålunda fastställda förräntningsprocenten framräknat överskott, bör fonden över ett särskilt ersättningsanslag under sjunde huvudtiteln tillföras erforderlig fyllnad.

Skulle någon form av avgift anses böra uttagas på exporten för täckande av den med låneverksamheten förenade risken av förluster — vare sig dessa uppkomma genom växelkursförändringar eller på grund av betalningsoförmåga hos kredittagaren — bör denna premie redovisas på budgeten över särskild inkomsttitel på riksstatens inkomstsida. En mot inkomsten svarande avsättning till fonden bör i samband därmed ske över ett särskilt avsättningsanslag under huvudtiteln för avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. Härigenom skulle för denna verksamhet skapas en specialbudget inom vars ram skulle successivt uppbyggas en riskfond för kreditgivningens slutliga reglering.

Exportkreditgarantierna, vilka till sin natur äro självavvecklande och i regel relativt kortvariga, torde icke lämpligen böra redovisas över en fond av denna konstruktion. Om emellertid i något fall inträdda transferings-svårigheter skulle medföra, att exportörerna icke kunna få sina likvider överförda till Sverige, och statsgarantien därvid i större omfattning aktualiseras, bör reglering över den föreslagna kapitalfonden ifrågakomma.

Utrymmet för svensk kreditgivning till utlandet. Under denna rubrik anföres i statsrådsprotokollet avslutningsvis följande.

Sammanfattar man det föregående framgår, att skäl kunna anföras för att den kreditgivning som redan skett från Sveriges sida och som är att påräkna under den första tiden efter avspärrningarnas upphörande tangerar gränsen för vår kreditkapacitet, eftersom den — även med en begränsning av impor-

ten till det strängt nödvändiga — sannolikt medför en belastning av valuta-reserven, som endast kan fortgå en kortare tid, samtidigt som den ökar svårigheterna för stabiliseringen av det inhemska marknadsläget. De vägar till en vidgning av utrymmet för kreditgivningen som i dagens läge synas vara av praktisk betydelse äro, såsom av det anförda framgått, ökad import av vissa förnödenheter av central betydelse samt ökad export till länder som kunna medgiva omedelbar likvid i fria valutor.

Riktlinjer för den fortsatta politiken. Den hittillsvarande kreditgivningen till utlandet har avsett att täcka vissa angelägna behov i länder, vilka Sverige haft särskild anledning att bistå. Denna kreditgivning har icke varit av sådan omfattning, att den i och för sig behövt ge anledning till betänkligheter. Av särskild betydelse har varit att medelsanvändningen genom den förut skildrade kontrollen kunnat anpassas efter det svenska försörjningsläget.

Det framhålls i statsrådsprotokollet, att möjligheter ännu icke föreligga att mera i detalj avväga vår fortsatta kreditgivning. Vad som i detta sammanhang ifrågakommer är endast att fixera en ram för de statliga bidragen till humanitär hjälpverksamhet samt för de direkta statskrediterna för täckande av omedelbara behov och för återuppbyggnadsändamål. Beträffande kreditgivningen i övrigt får man begränsa sig till att, i den mån detta låter sig göra, pröva hur denna lämpligen bör bedömas i formellt hänseende och undersöka av vilken allmän storleksordning den kan tänkas bli.

Beträffande humanitär hjälpverksamhet anföres i statsrådsprotokollet följande.

I det föregående har erinrats om att riksdagen hittills för humanitär hjälpverksamhet anvisat 20 miljoner kronor men att förskottsanslaget till internationellt återuppbyggnadsarbete därutöver kunnat disponeras för samma ändamål.

Kommittén för internationell hjälpverksamhet har nu verkställt en beräkning av de medelsbehov som möta på ifrågavarande område och i anslutning därtill föreslagit att — inklusive redan anvisade medel — sammanlagt 100 miljoner kronor reserveras för hjälparbetet. I detta belopp ingår emellertid en ospecificerad reserv på 20 miljoner kronor. Återstoden fördelar sig på vissa närmare angivna utgiftsändamål, såsom sjukvårds- och lägeranläggningar, annan social verksamhet, livsmedelsleveranser till särskilt nödställda områden och läkemedel.

För att täcka det av kommittén beräknade medelsbehovet skulle fordras en medelsanvisning på 80 miljoner kronor. Då de svenska bidragen förutsättas lämnade såsom gåvor, måste anslaget upptagas på driftbudgeten.

Det torde icke vara lämpligt att utförligare än som här skett redogöra för kommitténs planläggning av hjälparbetet. Denna synes i huvudsak ge en väl avvägd ram för statens insatser på området. Det torde emellertid finnas anledning att reducera medelsanvisningen för ändamål som icke nu kunna specificeras från 20 till 10 miljoner kronor. Framkomma hjälpbehov, som icke falla inom den angivna ramen men som böra tillgodoses med statligt bistånd, bör regeln vara, att dessa i varje särskilt fall underställas riksdagens prövning. För finansiell reglering av ifrågavarande verksamhet skulle med denna utgångspunkt nu erfordras ett ytterligare anslag på 70 miljoner kronor.

Beträffande statskrediter för vissa löpande behov anføres följande.

För finansiering av den norska regeringens kostnader för flyktingarna i Sverige m. m. har riksdagen beslutat ställa en kredit på 100 miljoner kronor till förfogande. Även vissa andra i det föregående redovisade, tidigare reglerade krediter ha lämnats för ändamål av samma art. I samtliga fall är det fråga om löpande utgifter i Sverige som icke kunna undvikas. En tidigare (s. 2) berörd kredit på 15 miljoner kronor, som nu bör regleras, avser likaledes finansiering av sådana utgifter.

Ifrågavarande krediter kunna väntas bli förbrukade inom en nära framtid. Det ytterligare kreditbehovet kan icke nu bedömas, eftersom det beror på krigets längd. De månatliga utgifterna av här berörda slag uppgå emellertid till mellan 15 och 20 miljoner kronor. Beräknas i detta sammanhang medel för cirka ett halvt år, böra alltså för ändamålet avses ytterligare krediter å i runt tal *100 miljoner kronor*. Om ett anslag av denna storlek anvisas, bör det dock disponeras även för reglering av den nyss nämnda krediten å 15 miljoner kronor.

Skulle det ifrågasätta anslaget icke förslå för ändamålet och tillfälle icke ges att underställa riksdagen frågan om anslagsförstärkning, torde hinder icke möta för riksbanken att förskottsvis bestrida i sammanhanget erforderliga medel.

Såsom tidigare (s. 3) anförts, bör i detta sammanhang även en äldre, hittills ej reglerad kredit täckas genom anvisande av ett investeringsanslag å *40 miljoner kronor*.

I fråga om statskrediter för återuppbyggnadsändamål anføres följande.

Såsom framgår av den inledande översikten uppgår den kreditgivning för återuppbyggnadsändamål, om vilken avtal träffats eller för vilken medel reserverats, till 535 miljoner kronor. För reglering av denna kreditgivning ha hittills endast anvisats 180 miljoner kronor. En ytterligare medelsanvisning på 355 miljoner kronor är alltså nu erforderlig för täckning av ifrågavarande åtaganden.

Emellertid pågå förhandlingar om återuppbyggnadskrediter även i ett fall som hittills icke berörts, emedan diskussionerna icke ännu kunnat slutföras. Den kredit som i detta fall överväges uppgår till 75 miljoner kronor. En viss marginal bör vidare skapas för justering av tidigare avtalade krediter och för nya smärre kreditåtaganden. Förslagsvis kan denna anges till 70 miljoner kronor. Det sammanlagda medelsbehovet skulle alltså uppgå till $(355 + 75 + 70 =) 500$ *miljoner kronor*. Anvisas detta belopp för återuppbyggnadsändamål, bör regleringen i så måtto anses såsom slutlig, att ytterligare krediter för återuppbyggnadsändamål icke böra lämnas utan att avtalen därom i varje särskilt fall underställas riksdagens prövning. Någon förskottsfullmakt på beredskapsstat är icke längre erforderlig.

Om den avsedda begränsningen av återuppbyggnadskrediterna genomföres, komma dessas slutliga belopp att uppgå till 680 miljoner kronor.

Framställningen i statsrådsprotokollet av riktlinjerna för den fortsatta politiken i vad avser kommersiell kreditgivning behandlar de statliga exportkreditgarantierna och den indirekta kreditgivningen genom valutaköp. I sistnämnda ämne anför departementschefen följande.

Den indirekta kreditgivningen genom att riksbanken köper exportvalutor, vilka icke äro fritt disponibla för inköp utanför vederbörande valutaområde, får i första hand regleras i handelspolitisk väg. Dess omfattning torde böra ställas i direkt beroende av möjligheterna till import från vederbörande avnämjarländer. Jag har i det föregående tillstyrkt, att staten från riksbanken övertager valutor som banken inköper såsom ett led i kreditfinansieringen av exporten, i den mån så enligt med bankofullmäktige träffade överenskommelser anses lämpligt. På riksstaten för nästa budgetår torde för detta ändamål böra reserveras ett belopp av *250 miljoner kronor*.

Skulle senare en direkt statlig kreditgivning av större omfattning bli erforderlig för kommersiella ändamål, torde frågan därom böra underställas riksdagen. Jag anser mig därför icke böra i detta sammanhang beräkna några medel för sådana krediter men återkommer i den följande sammanfattningen till frågan, i vad mån man vid en överslagsberäkning av de totala kreditkraven kan behöva räkna med en marginal för ändamålet.

Sammanfattning. Departementschefen anför sammanfattningsvis följande.

Av den inledande översikten har framgått, att den svenska kreditgivningen under kriget *hittills* uppgått till cirka *1 025 miljoner kronor* och att gåvor lämnats till ett sammanlagt värde av åtminstone *400 miljoner kronor*. Dessa belopp äro i huvudsak redan disponerade. För reglering av kreditgivningen i fråga krävas nu sammanlagt ($15 + 40 + 535 - 180 =$) *410 miljoner kronor*.

Utöver de sålunda redovisade beloppen har räknats med ett *ytterligare medelsbehov* av 70 miljoner kronor för humanitär hjälpverksamhet, ($100 - 15 =$) 85 miljoner kronor för krediter för vissa löpande utgifter i Sverige, 145 miljoner kronor för ytterligare återuppbyggnadskrediter, 300 miljoner kronor för exportkreditgarantier samt 250 miljoner kronor för valutaköp, eller tillhoppa ($85 + 145 + 300 + 250 =$) *780 miljoner kronor* för krediter och 70 *miljoner kronor* för gåvor.

Läggas sistnämnda belopp samman med de förut angivna, erhålles en total kreditsumma å i runt tal 1 800 miljoner kronor och ett gåvobelopp å 470 miljoner kronor. Sveriges internationella insats i krediter och gåvor från krigets början och till utgången av nästa budgetår skulle sålunda enligt dessa beräkningar komma att uppgå till 2,2 å 2,3 miljarder kronor.

Tidigare har föreslagits, att en särskild fond skall upprättas för redovisning av den statliga kreditgivningen till utlandet. På denna fond skulle på grund av tidigare åtaganden komma att redovisas fordringar å i runt tal 1 000 miljoner kronor. Om de förordade nya anslagen anvisas och till fullo utnyttjas, ökas det å fonden redovisade beloppet till cirka 1 500 miljoner kronor. Differensen mellan detta belopp och den nyss angivna siffran för den beräknade finansiella totalinsatsen motsvaras av exportkreditgarantierna och gåvorna till utlandet.

Det har i det föregående antytts, att man eventuellt bör räkna med att den kommersiella kreditgivningen kan behöva ökas utöver vad som här antagits. Om man uppskattar den i anledning härav erforderliga säkerhetsmarginalen till cirka 250 miljoner kronor, stegras den motsedda finansiella totalinsatsen till cirka 2,5 miljarder kronor och det å fonden redovisade beloppet till 1,75 miljarder kronor. Dessa belopp äro givetvis av en storleksordning som fullt motiverar det förut uttalade omdömet, att vi med den kreditgivning som vi ha att räkna med nått gränsen för vår kreditkapacitet, sådan denna gestaltar sig under förutsättning av en gynnsam importutveckling. Skulle import icke kunna erhållas i erforderlig omfattning, blir en begränsning av den för-

utsätta kreditgivningen ofrånkomlig. De anförda siffrorna äro även ägnade att understryka vikten av att den ram för kreditgivningen med vilken här försöksvis räknats icke överskrides.

Propositionen nr 295.

I ovannämnda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 27 april 1945 erinras till en början därom, att den snabba händelseutvecklingen nödvändiggjort att redan nu komplettera och modifiera de i föregående proposition framlagda förslagen i vissa hänseenden. Nya kreditbehov hade sålunda aktualiserats bland annat för Norges del. Även med avseende å andra länder kunde det befinnas angeläget att ordna handels- och betalningsförhållandena inom sådan tid, att frågan om kreditunderlaget för handelsregleringarna icke — såsom tidigare avsetts — kunde skjutas till riksdagens höstsession utan borde upptagas till behandling före sommaren.

Härefter följer en redogörelse beträffande *finansieringen av vissa norska utgifter i Sverige, finansieringen av kortfristiga betalningsöverskott i förhållande till vissa länder samt ytterligare kreditbehov för återuppbyggnadsändamål m. m.*

Finansieringen av vissa norska utgifter i Sverige. Under denna rubrik lämnas i statsrådsprotokollet en redovisning för vissa kreditåtaganden, vilka eventuellt senare kunna föranleda behov av anslagsförstärkning. Utskottet får i detta ämne hänvisa till protokollet.

Finansieringen av kortfristiga betalningsöverskott i förhållande till vissa länder. I statsrådsprotokollet anføres i detta ämne följande.

Under de finans- och handelsförhandlingar som pågå med Belgien och inom en snar framtid skola upptagas med Frankrike måste övervägas att utjämna betalningarna genom en viss kreditgivning från svensk sida. Uppkommande kreditbehov äro av övervägande kommersiell natur, och en snar utjämning genom ökad export till Sverige eller transferering av likvid i guld respektive fria valutor torde vara att motse. Emellertid synes det lämpligt att även finansieringen av ifrågavarande krediter sker inom ramen av anslaget till internationellt återuppbyggnadsarbete.

I propositionen nr 139 har nämnts, att Finland av återuppbyggnadsmedel erhållit en kredit på 150 miljoner kronor. Denna kredit kan under vissa förutsättningar komma att utökas med ett mindre belopp. För att utjämna de betalningsdifferenser under innevarande kalenderår, som äro att motse på grund av att de finska leveranserna av till Sverige utlovade varor väntas kunna komma till stånd först någon tid efter de svenska leveranserna till Finland, har vidare riksbanken inom ramen av ett maximibelopp av 31,5 miljoner kronor ordnat ett särskilt förskotts-förfarande. Förskotten skola vid årsskiftet vara avvecklade genom att balans nåtts i det varuutbyte, som faller utom ramen för den medgivna krediten å 150 miljoner kronor. I den mån Finlands handel västeröver kommer i gång, torde Finland i utbyte för sin export erhålla ytterligare varor respektive fria valutor, som möjliggöra inköp i Sverige utöver vad återuppbyggnadskrediten och sistnämnda förskotts-förfarande

tillåta. En viss utvidgning av förskottsförfarandet synes därför möjlig och lämplig. Då emellertid omedelbar varutäckning icke föreligger för en sådan utvidgning, torde den förutsätta, att staten av återuppbyggnadsanslaget ställer för ändamålet erforderliga medel till riksbankens förfogande.

Av det belopp som i propositionen nr 139 äskats för internationellt återuppbyggnadsarbete äro 70 miljoner kronor enligt vad som tidigare framhållits fritt disponibla, 75 miljoner kronor reserverades vid anslagsberäkningen för de belgiska behoven. Genom nyssnämnda pundbetalning för de norska fartygsbeställningarna frigöras vidare 35 miljoner kronor. För Belgiens och övriga länders behov stå alltså sammanlagt $(70 + 75 + 35 =)$ 180 miljoner kronor till förfogande inom ramen av de redan äskade anslagen. Detta belopp torde lämna utrymme för den här diskuterade kreditgivningen till Belgien, Finland och Frankrike. Den lämnar dock ingen marginal för de ytterligare behov som torde föreligga för exempelvis Danmarks del eller för de krediter som kunna bli erforderliga i samband med handelsförhandlingar med andra länder än de här nämnda.

Ytterligare kreditbehov för återuppbyggnadsändamål m. m. Departementschefen anför under denna rubrik följande.

Jag har redan framhållit, att den snabba händelseutvecklingen gör det sannolikt, att handels- och betalningsförhållandena gentemot olika länder kunna komma upp till prövning tidigare än förut beräknats och att vissa kreditfrågor som i propositionen nr 139 skötes på framtiden därför böra bli föremål för behandling redan nu.

Givetvis är det mycket svårt att bedöma, hur stora kreditbehov som kunna aktualiseras vid förhandlingar under den närmaste framtiden, men om man anser sig böra bereda utrymme både för rena hjälpleveranser på kreditbasis och för kommersiella krediter av den typ, som nyss diskuterats, torde försiktigheten bjuda, att man reserverar åtminstone 450 miljoner kronor för ändamålet; närmare uppgifter rörande beräkningsgrunderna torde få lämnas vederbörande riksdagsutskott. Då de medel som redan äskats för återuppbyggnadskrediter icke lämna någon marginal för här ifrågavarande kreditgivning, måste därför det tidigare äskandet nu höjas med nämnda belopp.

Såväl de förut behandlade krediterna till Belgien och Frankrike som vissa av de krediter, som kunna komma att inrymmas inom den förordade anslagsförstärkningen med 450 miljoner kronor, aktualisera ett principiellt problem, som i detta sammanhang bör upptagas till diskussion. Krediterna i fråga ingå såsom led i betalningsöverenskommelser, som i sin tur utgöra den finansiella förutsättningen för genomförandet av handelsavtal. Oavsett den fullmakt att lämna vissa krediter, som riksdagens medelsanvisning innebär, och ehuru dessa handelsöverenskommelser blott ha karaktären av temporära regleringar av det bilaterala varuutbytet på kontingentbasis, torde de i viss utsträckning vara av sådan vikt, att § 12 regeringsformen bör vinna tillämpning. Under rådande extraordinära förhållanden kan det emellertid vara förbundet med ekonomiska olägenheter av stundom betydande mått att göra överenskommelserna beroende av riksdagens godkännande. Detta betingas främst av att en omedelbar uppgörelse kan utgöra förutsättningen för att varuhandeln skall komma i gång utan dröjsmål. Det kan emellertid även förhandlingstekniskt vara ogynnsamt att icke kunna träffa uppgörelse utan förbehåll eller att betinga sig rätt att offentliggöra avtalens detaljinnehåll. Erfarenheterna under vintern ha varit ägnade att understryka betydelsen av dessa förhållanden.

Vad särskilt de nu aktuella förhandlingarna beträffar, är det sannolikt,

att dessa i flera fall kunna leda till resultat under sommaren, då riksdagen icke sammanträder och kan pröva de träffade överenskommelserna. Genom dessa kan emellertid omedelbar import av för vår försörjning väsentliga varor komma att möjliggöras och tillfällen beredas svenska exportindustrier att ånyo komma in på gamla marknader. Överenskommelserna bilda också underlaget för Sveriges bidrag till återuppbyggnadsarbetet i olika hjälpbehövande länder. Särskilda skäl föreligga därför nu för att ifrågavarande överenskommelser skola få sättas i kraft utan att ett godkännande från riksdagens sida vid en höstsession avvaktas. Så kan ske med tillämpning av bestämmelserna i andra stycket av nyssnämnda stadgande i regeringsformen och torde även böra få ske, för den händelse riksdagen icke riktar erinringar däremot, i den mån de med överenskommelserna förbundna kreditåtagandena rymmas inom ramen av anvisade anslag och praktiska skäl av här angiven art tala för omedelbara uppgörelser. Utnyttjas det här förordade förfaringssättet, bör redogörelse, så snart ske kan, i lämplig form lämnas riksdagen för de träffade överenskommelserna.

I propositionen nr 139 beräknades Sveriges sammanlagda internationella insats i gåvor och krediter intill utgången av nästa budgetår till i runt tal 2 500 miljoner kronor. I propositionen nr 295 framlagda förslag innebära, att de tidigare äskade anslagen behöva ökas med 450 miljoner kronor. Då den föregående uppskattningen av den totala insatsen inrymde en marginal på 250 miljoner kronor, medföra de nya förslagen alltså, att insatsens beräknade omfattning bör angivas till i runt tal 2 700 miljoner kronor.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker den av Kungl. Maj:t föreslagna medelsanvisningen.

Jämväl den metod för redovisning av utlandskrediterna, som departementschefen förordat, har utskottet funnit tillfredsställande.

Vad departementschefen i statsrådsprotokollet för den 27 april 1945 anført angående tillämpning av § 12 stycket 2 regeringsformen i fråga om vissa betalningsöverenskommelser föranleder ej heller erinran från utskottets sida. Utskottet vill dock understryka, att redogörelse för de träffade överenskommelserna bör, så snart ske kan, lämnas riksdagen.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

I. besluta, att för redovisning av statens kreditgivning till utlandet skall från och med den 1 juli 1945 upprättas en särskild kapitalfond, benämnd Fonden för kreditgivning till utlandet, med den utformning och avgränsning som i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 23 februari 1945 angivits,

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter om överföring till denna fond av nu i annan ordning redovisad kreditgivning till utlandet,

III. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa

a) under sjunde huvudtiteln till *Bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete* ett reservationsanslag av 70 000 000 kronor,

b) under fonden för förlag till statsverket såsom investeringsanslag

1) till *Ytterligare reglering av viss kreditgivning* 40 000 000 kronor,

2) till *Kreditgivning till utlandet för vissa löpande utgifter i Sverige* 100 000 000 kronor,

3) till *Bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete* 950 000 000 kronor,

IV. till *Förlag för övertagande av vissa valutor från riksbanken* för budgetåret 1945/46 under fonden för kreditgivning till utlandet anvisa ett investeringsanslag av 250 000 000 kronor.

Stockholm den 1 juni 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 163.
